

studies of comparative evaluation of such timber according to different normative documents are presented, as well as an analysis of the state of the system of domestic standardization of untreated timber.

The analysis of the state of the system of home standardization showed that one of reasons that the brakes use of package of national (harmonization with European) standards on sorting of round commercial timbers their attachment to the middle diameter of logs. It is also marked that at determination of quality of commercial timbers absence in the national standards (harmonization with European) of classification assortments on purpose.

Key words: round timber, national standards, interstate standards, European standards, quality classes, group of diameters, defects in wood.

Рецензент: Цапко Ю. В., д-р техн. наук,
професор, Національний університет
біоресурсів і природокористування, Київ

УДК 343.98+006.1

Рувін О. Г., Полтавський А. О.

СТАНОВЛЕННЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті крізь призму міжнародної стандартизації судово-експертного забезпечення правосуддя показано історію становлення й розвитку стандартизації цього напрямку діяльності в державі, проаналізовано сучасний стан стандартизації судової експертизи, визначено шляхи її розвитку в Україні.

Ключові слова: стандартизація, судово-експертне забезпечення правосуддя, гармонізація міжнародних та регіональних стандартів, розроблення національних стандартів.

Судово-експертне забезпечення правосуддя (процеси судової науки, судово-експертна діяльність) від збирання (виявлення, фіксації, вилучення, пакування, транспортування) слідової матеріальної інформації (фізичних доказів) до її експертних досліджень та представлення їх (аналізів) результатів у суді відіграє важливу роль у встановленні істини в справах про злочини з гарантуванням захисту прав та основоположних свобод людини. Безсумнівним є те, що встановлення істини потрібно відправляти відповідно до норм (міжнародного, регіонального, національного) кримінального матеріального права та кримінального процедурного права.

Іншим, відносно новим, напрямом відповідності судово-експертного забезпечення правосуддя є стандартизація (міжнародна, регіональна, національна) його (забезпечення) процесів, яка бере свій відлік з 1999 року, коли Міжнародна організація зі стандартизації (ISO) та Міжнародна електротехнічна комісія (IEC), що забезпечують процеси міжнародної стандартизації, прийняла першу англійську версію одного з лінійки міжнародних стандартів систем управління якістю ISO/IEC 17025 General requirements for

the competence of testing and calibration laboratories (Загальні вимоги до компетенції випробувальних і калібрувальних лабораторій). З 2000-х років розпочинається акредитація установ, що забезпечують проведення судових експертиз у державах світу. При цьому, враховуючи те, що у міжнародній практиці зазначений стандарт застосовують для випробувальних та калібрувальних лабораторій, Міжнародна організація з акредитації (ILAC) розробила Настанову з питань акредитації судових наукових лабораторій (Guidelines for Forensic Science Laboratories) G-19:2002 (Настанова) відповідно до стандарту (ISO/IEC 17025).

У 2008 році Генеральна Асамблея Європейської кооперації з акредитації (EA) та Генеральна Асамблея Європейської мережі криміналістичних установ (ENFSI) ратифікувала Настанову з імплементації ISO/IEC 17020 (Вимоги щодо діяльності різних типів органів, що здійснюють інспектування) у сфері розслідування місця злочину (EA-5/03 Guidance for the implementation of ISO/IEC 17020 in the field of crime scene investigation). Крім того, на відповідність вимогам ISO/IEC 17020 відповідно до роз'яснень ENFSI, яку в 2009 році визнала Європейська комісія монопольною організацією у галузі судової експертизи, можна акредитувати установи, що забезпечують проведення судових експертиз, які не потребують застосування інструментальних методів досліджень (наприклад, почеркознавчих) та функціонування баз даних.

Отже, наразі діяльність установ зі збирання слідової матеріальної інформації та її дослідження під час проведення судових експертиз стандартизують їх акредитацією міжнародними, регіональними або національними органами з акредитації на відповідність вимогам загальних міжнародних стандартів систем управління якістю ISO/IEC 17020 та ISO/IEC 17025 із застосуванням, при цьому, відповідних настанов, розроблених визнаними уповноваженими організаціями, що, на наш погляд, є першим напрямом стандартизації судово-експертного забезпечення правосуддя.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У 2009 році світ судової науки (судової експертизи) «вибухнув» доповіддю Національної академії наук США «Посилення судової науки в США: шлях вперед», появленню якої передувала, за дорученням Конгресу США, майже трирічна робота спеціальної комісії з вивчення причин непоодиноких випадків незаконного засудження невинних людей та непритягнення до відповідальності злочинців, що ґрунтується на помилкових аналізуваннях у ході проведення експертиз та інтерпретації їх (аналізувань) результатів. Крім того, мали місце неточні або перебільшені покази експертів, що тягло за собою прийняття помилкових або недостовірних доказів.

У зазначеній доповіді висвітлювали проблеми насамперед судово-медичної експертизи (ДНК, встановлення причин смерті тощо), а також інших видів судових експертиз (слідів рук, волосся людини, бітових знаків, почерку тощо), розслідування місць подій, функціонування автоматизованих банків даних. Зокрема, йшлося про:

– необхідність уніфікації термінів, що використовують судові експерти, які дають покази в суді;

– нестачу відрецензованих опублікованих досліджень, що встановлюють наукові основи та надійність судових (експертних) методів, методик, технологій;

– необхідність проведення досліджень у галузі оцінювання надійності й точності наявних судових (експертних) методів, методик, технологій, новаторство та подальший розвиток, розроблення протоколів і передових практик для наступної стандартизації на їх основі судової науки;

– необхідність проведення досліджень у галузі визначення рівня невизначеності вимірювань, що дасть можливість оцінювати отримані показники;

– суб'єктивізм в інтерпретації людини отриманих за допомогою неінструментальних та інструментальних методів результатів досліджень;

– необхідність сертифікації персоналу, акредитацію лабораторій, процедури

контролю якості для дотримання передових практик, підтвердження безперервності та надійності процедур;

- необхідність розроблення й дотримання кодексу етики, а також виявлення джерел і масштабів експертних помилок, шахрайства й упередженості;
- відсутність ефективного нагляду за якістю експертиз;
- незалежність та автономність лабораторій від правоохоронних органів;
- недофінансування, неукомплектованість сертифікованим персоналом;
- необхідність сильного лідерства для прийняття й просування агресивної довгострокової політики з метою укріплення судової науки тощо.

При цьому треба зазначити, що частину установ, яка підлягала аудиту в рамках роботи комісії, акредитовано згідно з ISO/IEC 17025.

Однією з основних причин наявних недоліків автори доповіді вважали відсутність відповідних стандартів із сертифікації (персоналу) та діяльності лабораторій за певними напрямками судових експертиз, що негативно впливає на відправлення правосуддя в низці випадків. Доповідь закінчувалася конкретними пропозиціями, спрямованими на усунення порушених проблем на рівні Конгресу та Президента США [1] (наведені викладки з доповіді інтерпретовано авторами).

Незважаючи на те, що висвітлені критичні зауваження стосувалися стану справ у США, опублікування доповіді спричинило великий резонанс не лише у США, а й у багатьох країнах світу, що дало поштовх для розвитку другого напрямку стандартизації – детального унормування на рівні стандартів процесів оглядів місць вчинення злочинів, проведення експертних досліджень, функціонування баз даних поряд із загальною стандартизацією систем управління якістю установ судової експертизи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У 2009 році Австралійське Новозеландське поліцейське консультативне агентство Національного інституту судової науки (ANZPAA NIFS) сприяло формуванню Комітету з криміналістики Стандартів Австралії (SA) з метою усунення прогалин у провадженні судово-медичних експертиз ДНК, в результаті чого розроблено та в 2012 році опубліковано національний стандарт (AS 5388), що складається з чотирьох частин і регламентує діяльність у зазначеній галузі судової експертизи від збирання слідів біологічного походження до звітування за результатами проведення експертиз. Після розроблення зазначеного стандарту під егідою національного органу зі стандартизації Австралії протягом двох років проведено аудит усіх лабораторій (ДНК) на відповідність вимогам як міжнародного загального стандарту ISO/IEC 17025, так і національного вузькопрофільного стандарту AS 5388. За результатами цієї роботи прийнято рішення щодо постійного проведення робіт зі стандартизації на відповідність двом зазначеним стандартам. Крім того, Стандарти Австралії розробили й оприлюднили ще два стандарти, що стосуються досліджень займистих речовин під час пожежі (AS 5239) та мінімізації ризику зараження об'єктів, які використовують для збирання й аналізування біологічного матеріалу для судової ДНК (AS 5483).

У 2012 році за ініціативи Комітету з криміналістики Стандартів Австралії створено проектний комітет 272 «Судові науки» Міжнародної організації зі стандартизації (ISO PC 272 «Forensic Sciences»). Крім того, у 2012 році утворено проектний комітет 419 «Процеси судових наук» Європейського комітету зі стандартизації (CEN), який пізніше переформатовано в технічний комітет (CEN/TC 419 «Forensic Science Processes»).

У тому самому 2012 році підкомітет зі стандартизації у галузі безпеки інформаційних технологій (ISO/IEC JTC 1/SC 27 IT Security techniques) об'єднаного технічного комітету (ISO/IEC JTC 1 Інформаційні технології) Міжнародної організації зі стандартизації разом з Міжнародною електротехнічною комісією оприлюднили перший міжнародний стандарт, що регламентує діяльність у сфері роботи з судовими доказами, – ISO/IEC 27037:2012 «Інформаційні технології. Методи безпеки. Рекомендації щодо

ідентифікації, збирання, отримання й зберігання цифрових доказів». Протягом 2015-2016 років набувають чинності ще чотири стандарти, які розробив зазначений підкомітет, що стосуються судової експертизи цифрових доказів (ISO/IEC 27041:2015, ISO/IEC 27042:2015, ISO/IEC 27043:2016, ISO/IEC 27050 (в 4-х частинах).

У 2014 році внесено пропозицію щодо перетворення наявного проектного комітету на технічний комітет (ISO/TC 272 Forensic Sciences) (ТК 272), діяльність якого охоплюватиме всі судові науки (галузі судових експертиз) та матиме довгострокову програму роботи, яку (пропозиція) підтримали країни-члени ISO.

У 2014 році з метою актуалізації спрямування процесів акредитації судових лабораторій, що займаються криміналістичним аналізуванням та судовою експертизою, Міжнародна організація з акредитації видала нову версію Настанови – Модулі в судово-науковому процесі (G19:08/2014 Modules in a Forensic Science Process), в якому подано загальні вказівки щодо застосування стандартів ISO/IEC 17020 та ISO/IEC 17025.

У 2015 році до розділу 07 «Природничі та прикладні науки» Міжнародного класифікатора стандартів внесено нову групу стандартів 07.140 «Судові науки» («Forensic Sciences»).

У 2016 році ТК 272 видав міжнародний стандарт ISO 18385:2016 «Мінімізація ризику зараження об'єктів, що використовують для збирання й аналізування біологічного матеріалу для судової ДНК». У цьому самому році оприлюднено Стратегічний бізнес-план (від 16.01.2016) [2] з розроблення міжнародних стандартів, які мають на меті, зокрема:

- підвищення надійності судових доказів;
- встановлення узгоджених методів роботи, що полегшить експертним лабораторіям різних юрисдикцій спільну діяльність у відповідь на виклики транскордонної злочинності;
- надання експертним лабораторіям взаємної підтримки в разі катастрофічної події, коли вичерпано можливості однієї юрисдикції;
- розширення обміну результатами експертних досліджень, іншою інформацією, охоплюючи спільне використання баз даних;
- забезпечення відповідності меті застосування витратних матеріалів без його впливу на результати досліджень тощо.

У серпні 2018 року ТК 272 опублікував першу частину міжнародного стандарту ISO 21043-1:2018 «Судові науки. Частина 1. Терміни та визначення», на стадії публікації перебуває друга частина міжнародного стандарту ISO 21043-2 «Судові науки. Частина 2. Визнання, записування, збирання, транспортування та зберігання предметів». У розробленні ТК 272 перебуває стандарт ISO 20964 щодо специфікації витратних матеріалів, використовуваних під час судового процесу, та вимог до складання виробів і комплекту, а також три стандарти серії 21043 щодо аналізування й вивчення матеріалу, тлумачення отриманих результатів і звітності, роботу над якими планують завершити в 2018–2020 роках [3].

Отже, другий напрямок стандартизації судово-експертного забезпечення правосуддя в світі фактично з 2012 року набуває сталих прогресивних обертів [4–19].

Мета. У статті крізь призму міжнародної стандартизації судово-експертного забезпечення правосуддя проаналізовано сучасний стан стандартизації судової експертизи в Україні з визначенням шляхів розвитку цієї діяльності в державі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія акредитації державних спеціалізованих установ судової експертизи в Україні розпочалася в 2010 році. Відтоді акредитовано понад 15 зазначених установ на відповідність вимогам ISO/IEC 17025, одна установа розпочала акредитацію згідно з ISO/IEC 17020. До процесу акредитації за зазначеними стандартами наразі долучилися всі міністерства й інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать державні спеціалізовані установи судової експертизи.

Київський науково-дослідний інститут судових експертиз (НДІСЕ) (далі – Інститут) став першим серед науково-дослідних установ судової експертизи Міністерства юстиції України, який акредитовано згідно з ISO/IEC 17025. Цій події передувала планова робота, починаючи з атестації Інституту в 2010 році відповідно до вимог Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» ДП «Укрметртестстандарт» Мінекономрозвитку України щодо проведення вимірювань, кількість яких постійно розширювалася та наразі становить понад 100 показників. У 2013 році Інститут акредитовано національним органом акредитації – Національним агентством з акредитації України (НААУ) – відповідно до вимог зазначеного вище міжнародного стандарту, гармонізованого в Україні, а саме ДСТУ ISO/IEC 17025:2006, на проведення досліджень наркотичних засобів. У подальшому зазначену сферу акредитації розширено та станом на сьогодні вона охоплює понад 10 видів експертних досліджень. У 2014–2017 роках Інститут успішно пройшов аудити як орган оцінки відповідності з дотримання вимог ДСТУ ISO/IEC 17025:2006, які здійснювала НААУ.

У вересні 2016 року Інститут пройшов міжнародний аудит, проведений співробітниками установ-членів ENFSI – Німеччини та Литви, за результатами чого наприкінці 2016 року Інститут прийнято до лав ENFSI, членами якої є понад 60 лабораторій. У свою чергу, ENFSI є одним з членів Міжнародного альянсу судової науки (IFSA), що налічує у своїх лавах понад 500 лабораторій (переважна більшість з яких державні) й виступає за акредитацію всіх своїх лабораторій згідно з ISO/IEC 17020:2012 та/або ISO/IEC 17025:2005.

Наразі триває подальше розширення сфери акредитації Інституту згідно з ISO/IEC 17025:2017, опрацьовують питання акредитації згідно з ISO/IEC 17020:2012, співробітники Інституту беруть участь у роботі з акредитації установ судової експертизи як технічні експерти НААУ, у роботі комітетів та секцій ENFSI, зокрема Постійного комітету з якості та компетентності, який забезпечує координацію діяльності структурних підрозділів ENFSI з ISO/TC 272 «Forensic Science» у частині розроблення міжнародних стандартів.

Окремо треба зазначити й про досвід співробітників Інституту, отриманий під час участі в роботі міжнародної експертної комісії в рамках розслідування причин катастрофи пасажирського літака «Boeing 777-200 9M-MRD» щодо організації координації та взаємодії судових експертів і судово-експертних установ Австралії, Бельгії, Британії, Голландії, Малайзії, України тощо.

З урахуванням зазначеного досвіду в серпні 2017 року Інститут ініціював створення технічного комітету (ТК) «Судова експертиза» Національного органу стандартизації, яким в Україні є Державне підприємство «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості». Наказом останнього (від 07.05.2018 № 125) для вдосконалення національної системи стандартизації у сфері судових експертиз створено ТК стандартизації «Судова експертиза» з присвоєнням йому реєстраційного номера 192 та уповноваженням Київського НДІСЕ на здійснення функцій секретаріату ТК 192 «Судова експертиза». Треба зазначити й те, що ініціювання створення зазначеного ТК дало підстави для внесення нового коду й класифікаційного угруповання до національного класифікатора ДК 004:2008 «Українського класифікатора нормативних документів» – 07.140 «Судова експертиза» (наказ Міністерства економічного розвитку та торгівлі України від 23.02.2018 № 249), що відповідає аналогічному коду й класифікаційному угрупованню, внесеному в 2015 році до Міжнародного класифікатора стандартів (ICS). Об'єктами стандартизації ТК 192 є розроблення на рівні стандартів вимог до створення експертних методик, проведення судових експертиз та експертних досліджень, роботи зі слідовою інформацією, що може бути визнаною доказами, тощо.

23 липня 2019 року надійшла інформація про членство Інституту в ТК 272 «Судові науки» Міжнародної організації зі стандартизації як представника Національного органу

стандартизації України.

Наразі в Україні прийнято методом підтвердження як національні такі міжнародні стандарти в галузі судової експертизи: ISO/IEC 27041:2015 «Інформаційні технології. Методи захисту. Настанова щодо забезпечення прийнятності й адекватності методів розслідування»; ISO/IEC 27042:2015 «Інформаційні технології. Методи захисту. Настави щодо аналізування й інтерпретації цифрового доказу»; ISO/IEC 27043:2016 «Інформаційні технології. Методи захисту. Принципи та процеси розслідування інцидентів». Працюють над гармонізацією 15 міжнародних стандартів щодо судової психофізіологічної детекції брехні з застосуванням поліграфа методом перевидання шляхом перекладу.

Попередня робота з зазначеними вище стандартами засвідчила, що відповідно до вимог ДСТУ 1.7:2015 «Національна стандартизація. Правила та методи прийняття міжнародних і регіональних стандартів» прийняття міжнародних стандартів у галузі судової експертизи, враховуючи особливості національного законодавства, повинно відбуватися методом перевидання шляхом перероблення. Останній метод застосовують за часткового відтворення міжнародного стандарту з модифікацією його положень до національного законодавства і він охоплює такі етапи:

- переклад міжнародного стандарту;
- аналізування тексту перекладеного стандарту, визначення ступеня відповідності й підготування відповідної інформації щодо редакційних змін, приміток, технічних відхилів;
- розроблення національних структурних елементів і додатків;
- аналізування чинних національних стандартів для розроблення пропозицій щодо їх скасування або внесення змін до них.

Після виконання робіт у рамках зазначених етапів відбувається аналізування тексту перекладеного стандарту для встановлення можливості застосування положень міжнародного стандарту і виявлення таких положень, до яких потрібно вносити редакційні зміни, примітки та які матимуть технічні відхилення від тексту оригіналу стандарту.

Наразі в державі не гармонізовано такі міжнародні стандарти, як ISO/IEC 27050:2016:2017 «Інформаційні технології. Технології безпеки. Електронне відкриття (в 4-х частинах)»; ISO 18385:2016 «Мінімізація ризику зараження об'єктів, що використовують для збирання й аналізування біологічного матеріалу для судової ДНК»; щойно прийнятий ISO перший стандарт серії 21043, зазначений вище. Потребує врегулювання на рівні національного стандарту (ДСТУ) й питання структури, змісту та порядку оформлення методик проведення судових експертиз, які є основними настановчими методичними документами під час проведення експертних досліджень. Потребуватимуть у подальшому гармонізації чотири стандарти серії 21043, що перебувають на останніх стадіях розроблення в ISO, тощо.

Зазначені вище напрями діяльності несуть за собою певну проблематику в діяльності з судово-експертного забезпечення правосуддя, яку й повинен вирішити створений ТК 192 «Судова експертиза».

Висновки. Отже, діяльність із впровадження систем управління якістю згідно з ISO/IEC 17020 та/або ISO/IEC 17025, гармонізованими в Україні; діяльність зі стандартизації судових наук, насамперед за вимогами міжнародних та регіональних стандартів, гармонізованих або таких, що потребують гармонізації в Україні, розроблення національних стандартів за безпосередньої участі в роботі технічного комітету 272 «Судові науки» Міжнародної організації зі стандартизації й технічного комітету стандартизації 192 «Судова експертиза» Національного органу зі стандартизації тощо стануть найважливішими передумовами на шляху вдосконалення нормативного

забезпечення процесів збирання й експертного дослідження судових доказів з прогнозованим у подальшому підвищенням рівня судово-експертного забезпечення правосуддя відповідно до передових світових практик.

ЛІТЕРАТУРА

1. Strengthening Forensic Science in the United States : A Path Forward [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/228091.pdf>.
2. ISO/TC 272 Strategic business plan (Date : 16-01-2016) [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/2000/2122/687806/ISO_TC_272_Forensic_Sciences_.pdf?nodeid=18832591&vernum=-2.
3. Офіційний сайт ISO. [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://www.iso.org/ru/home.html>.
4. Рувін О. Г. Шляхи вирішення проблем стандартизації експертних методик з урахуванням міжнародних стандартів управління якістю, адаптованих в Україні / О. Г. Рувін, А. О. Полтавський // Експертне забезпечення розслідування окремих видів злочинів: збірник матеріалів науково-практичної конференції. – Київ : Навчально-науковий інститут слідчих і криміналістів Національної академії внутрішніх справ, 2011. – С. 182–184.
5. Рувин А. Г. Проблемы методического обеспечения судебной пожарно-технической экспертизы сквозь призму международных стандартов управления качеством, адаптированных в Украине / А. Г. Рувин, А. А. Полтавский // Актуальные вопросы нормативно-правового, методического и организационного обеспечения судебной пожарно-технической экспертизы : Сб. мат. межд. науч.-практ. сем., Минюст Украины, КНИИСЭ. – К., 2011. – С. 43–44.
6. Рувін О. Г. Експертна методика як вид видання, його зміст та структура у світлі міжнародних стандартів управління якістю, адаптованих в Україні / О. Г. Рувін, Ю. І. Палеха, А. О. Полтавський, М. Є. Бондар // Междуведомственный научно-практический сборник. Отв. ред. Ємельянова І. І. – Вып. 57. – К.: Министерство юстиции Украины, 2012. – С. 3–9.
7. Рувин А. Г. К вопросу о понятии экспертной методики, ее содержании и структуре в свете требований международных стандартов систем управления качеством / А. Г. Рувин, А. А. Полтавский // Организационно-методические и правовые вопросы экспертной деятельности : междунар. науч.-практ. конф.: тез. докл. конф. (Минск, 23-24 окт., 2014). – Минск, 2014. – С. 38–42.
8. Рувин А. Г. К вопросу унификации процесса репрезентации экспертных методик в свете требований международных стандартов систем управления качеством / А. Г. Рувин, А. А. Полтавский // Восток–Запад : партнерство в судебной экспертизе. Актуальные вопросы теории и практики судебной экспертизы : материалы Междунар. науч.-практ. конф. (г. Алматы, 6 нояб. 2014 г.). – Астана, 2014. – С. 255–257.
9. Рувін О. Г. До питання актуалізації методичного забезпечення експертних досліджень скрізь призму вимог міжнародних стандартів систем управління якістю, гармонізованих в Україні (на прикладі трасологічних експертиз) / О. Г. Рувін, А. О. Полтавський, М. П. Молибога // Міжвідом. наук.-метод. зб./Мінюст України, КНДІСЕ; редкол. : А. В. Янчук, О. М. Олійник, О. Г. Рувін та ін. – К., 2015. – Вип. 60. – С. 94–105.
10. Полтавський А. О. Акредитація державних судово-експертних установ за стандартами систем управління якістю, гармонізованими в Україні, як одна з передумов їх участі у судово-експертному забезпеченні розслідування злочинів на міжнародному рівні / А. О. Полтавський // Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 30 вересня 2016 р. / Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України та ін. – К., 2016. – С. 270–271.
11. Рувін О. Г. Стандартизація судової експертизи в Україні як важлива передумова визнання надійності судових доказів / О. Г. Рувін, А. О. Полтавський // Актуальні питання судової експертизи та криміналістики : зб. мат. міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 7–8 листоп. 2017 р.). – Харків : Право, 2017. – С. 68–71.
12. Рувін О. Г. Стандартизація техніко-криміналістичного та судово-експертного забезпечення правосуддя в Україні: праксеологічний аспект / О. Г. Рувін, А. О. Полтавський //

- Криміналістика і судова експертиза: міжвідом. наук.-метод. зб. – Київський НДІ судових експертиз; редкол. : О. Г. Рувін (відповід. ред.) та ін. – К., 2017. – Вип. 62. – С. 51–60.
13. Полтавський А. О. До питання актуалізації методичного забезпечення експертизи слідів папілярних узорів людини через стандартизацію судово-експертного забезпечення правосуддя / А. О. Полтавський // Теорія та практика судово-експертної діяльності : мат. круглого столу, присвяченого пам'яті З. С. Меленевської (Київ, 28 лютого 2018 року). – Київ : ННІ № 2 НАВС, 2018. – С. 126–130.
 14. Рувін О. Г. Впровадження міжнародних стандартів у судово-експертне забезпечення правосуддя: проблеми та шляхи вирішення / О. Г. Рувін, А. О. Полтавський // Теорія і практика судової експертизи і криміналістики: мат. Всеукраїнської наук.-практ. конф. з нагоди 85-річчя д.ю.н., проф. Н. І. Кліменко (м. Київ, 27.02.2018). Київ–Маріуполь : 2018. – С. 285–287.
 15. Рувін О. Г. До питання стандартизації судово-експертного забезпечення правосуддя в Україні / О. Г. Рувін, А. О. Полтавський // Концепція акредитації у сфері судово-експертної діяльності : зб. мат. міжнар. наук.-практ. семінару (Харків, 2 берез. 2018 р.). – М-во юстиції України; Харківський НДІСЕ. – Харків: Золоті сторінки, 2018. – С. 10–13.
 16. Полтавський А. О. Кращі практичні настанови ENFSI: їх місце та роль у нормативно-методичному забезпеченні проведення судових експертиз в Україні (на прикладі дактилоскопічної експертизи) / А. О. Полтавський // Концепція акредитації у сфері судово-експертної діяльності : зб. мат. міжнар. наук.-практ. семінару (Харків, 2 берез. 2018 р.). – М-во юстиції України; Харківський НДІСЕ. – Харків: Золоті сторінки, 2018. – С. 26–31.
 17. Рувін О. Г. Стандартизація техніко-криміналістичного та судово-експертного забезпечення правосуддя в Україні : праксеологічний аспект / О. Г. Рувін, А. О. Полтавський // Криміналістика і судова експертиза : міжвідом. наук.-метод. зб. / КНДІСЕ; редкол. : О. Г. Рувін (відповід. ред.) та ін. – К., 2017. – Вип. 62. – С. 51–60.
 18. Рувін О. Г. До питання стандартизації судово-експертного забезпечення правосуддя в Україні / О. Г. Рувін, А. О. Полтавський // Концепція акредитації у сфері судово-експертної діяльності: зб. матер. міжнар. наук.-практ. семінару (Харків, 2 берез. 2018 р.) / Мін'юст України; Харківський НДІСЕ. – Х. : Золоті сторінки, 2018. – С. 10–13.
 19. Рувін О. Г. Створення технічного комітету 192 «Судова експертиза» Національного органу стандартизації України – черговий крок на шляху удосконалення судово-експертного забезпечення правосуддя в державі / О. Г. Рувін, А. О. Полтавський // Актуальні питання стандартизації судово-експертного забезпечення правосуддя в Україні. Перспективи розвитку : мат. міжнар. наук.-практ. конф., присв. 105-річчю судової експертизи в Україні та 95-річчю з дня народження академіка М. Я. Сегая (м. Київ, 4-5 липня 2018 р.) / За заг. ред. д.ю.н. О. Г. Рувіна; уклад. Нестор Н. В., Полтавський А. О., Юдіна О. В., Форіс Ю. Б. – К. : КНДІСЕ Мін. юст. України, 2018. – 201–204 с.

Рувін А. Г., Полтавський А. А.

СТАНОВЛЕНИЕ СТАНДАРТИЗАЦИИ СУДЕБНО-ЭКСПЕРТНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВОСУДИЯ В УКРАИНЕ: ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

В статье сквозь призму международной стандартизации судебно-экспертного обеспечения правосудия показано историю становления и развития стандартизации этого направления деятельности в государстве, проанализировано современное состояние стандартизации судебной экспертизы, определены пути ее развития в Украине.

***Ключевые слова:** стандартизация, судебно-экспертное обеспечение правосудия, гармонизация международных и региональных стандартов, разработка национальных стандартов.*

Ruvyn O., Poltavskiy A.

THE FORMATION OF STANDARDIZATION OF FORENSIC EXPERT SUPPORT OF JUSTICE IN UKRAINE: DEVELOPMENT PROSPECTS

The article deals with the history of formation and development of standardization through

the prism of international standardization of forensic support of justice as well as it is shown the current state of standardization of forensic expertise and it is determined the ways of its development in Ukraine.

Key words: *standardization, forensic expert support of justice, harmonization of international and regional standards, development of national standards.*

Рецензент: Колонюк В.П., канд.юр.наук,
доцент, Київський науково-дослідний
інститут судових експертиз, м. Київ